

Mannréttinda-, nýsköpunar- og lýðræðisráð

Lýðræðisstefna Reykjavíkurborgar 2021 - 2030

Frá hausti 2019 hefur staðið yfir vinna við mótun fyrstu lýðræðisstefnu Reykjavíkurborgar og liggur hún núna fyrir ásamt aðgerðaráætlun og mælanlegum markmiðum. Stýrihópurinn er skipaður sex fulltrúum allra flokka í mannréttinda-, nýsköpunar- og lýðræðisráði. Starfsmaður stýrihópsins er Sigurlaug Anna Jóhannsdóttir, sérfræðingur í lýðræðismálum á mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu.

Markmið stefnunnar eru fjögur sem endurspeгла hringrás lýðræðislegra vinnubragða með það fyrir sjónum að auka þátttöku og áhrif íbúa. Lýðræðisstefnan á að vera leiðarljós bæði fyrir íbúa borgarinnar, stjórnkerfið og kjörna fulltrúa um það með hvaða hætti íbúar koma að ákvarðanatöku í verkefnum Reykjavíkurborgar.

Stefnan hefur verið unnin í opnu samráðsferli og í þeirri vinnu var lögð áhersla á að ná til allra hópa samfélagsins og sérstaklega gætt að öllu aðgengi. Liðir samráðsferils voru opin samráðs- og umsagnarferli við byrjun og endi vinnunnar, rýnihópar með slemбивöldum íbúum Reykjavíkur, vinnufundur í stjórnarsýslu Reykjavíkurborgar, opinn íbúafundur (Stefnumót við lýðræðið) þar sem allt upplýsingaefni og skráningarform fyrir fundinn var í boði á þremur tungumálum auk þess sem boðið var upp á túlkajónustu.

Á vefnum <https://reykjavik.is/lydraedisstefna> er hægt að finna samantektir frá öllum liðum samráðsferlisins.

Stefnan hefur tekið breytingum í samræmi við þær fjölmörgu ábendingar, umsagnir og athugasemdir sem bárust í umsagnarferlinu. Drög að lýðræðisstefnu sem lágu fyrir við lok síðasta kjörtímabils hafa nýst sem mikilvægt gagn við vinnuna.

Lýðræðisstefna Reykjavíkurborgar 2021 – 2030 er niðurstaða stýrihóps um mótun lýðræðisstefnu Reykjavíkurborgar, eftir víðtækt samráð við borgarbúa, stjórnarsýslu borgarinnar og kjörna fulltrúa.

Hjálögð eru drög að lýðræðisstefnu Reykjavíkurborgar til samþykktar í mannréttinda-, nýsköpunar- og lýðræðisráði.

Virðingarfyllst

Dóra Björt Guðjónsdóttir
Daníel Örn Arnarsson
Skúli Þór Helgason

Örn Þórðarson
Diljá Ámundadóttir Zoëga
Ásgerður Jóna Flosadóttir

Hjálagt:

Drög að lýðræðisstefnu Reykjavíkurborgar 2021 - 2030
Aðgerðaráætlun ásamt mælanlegum markmiðum
Erindisbréf stýrihóps um mótun lýðræðisstefnu Reykjavíkurborgar

Lýðræðisstefna Reykjavíkurborgar

2021-2030

Lýðræðisstefna Reykjavíkurborgar miðar að því að efla lýðræðislega þátttöku borgarbúa og formgera enn frekar möguleika íbúa til þess að hafa áhrif á málefni sem þá varða. Forsenda fyrir farsælli ákvarðanatöku um borgarmálefni eru vandaðar upplýsingar, víðtæk þátttaka og samtal fulltrúa mismunandi sjónarmiða. Að samráði loknu verði teknar ákvarðanir sem byggja í senn á niðurstöðum samráðs og áherslum kjörinna fulltrúa sem starfa í umboði kjósenda sinna hverju sinni.

Lýðræðisstefna þessi gengur þvert á alla málaflokka borgarinnar og hefur skýra tengingu við **mannréttindastefnu Reykjavíkurborgar** þar sem lögð er áhersla á jafnræði og jafnrétti og miðar að því að allar manneskjur fái notið mannréttinda. Einnig er skýr tenging við **þjónustustefnu Reykjavíkurborgar** sem leggur áherslu á að þjónusta borgarinnar skuli veitt á forsendum íbúa þar sem virkt notendasamráð er lykilþáttur.

Tilgangur stefnunnar

Fyrir íbúa

- Að styðja við **lýðræðislega þátttöku** íbúa og auka möguleika þeirra til að hafa áhrif á nærsamfélag sitt, ákvarðanatöku og stjórnun sveitarfélagsins.

Fyrir kjörna fulltrúa

- Að styðja við kjörna fulltrúa í því að **þekkja óskir borgarbúa** hverju sinni, byggja ákvarðanir sínar á bestu mögulegu upplýsingum, svara fyrir teknar ákvarðanir og upplýsa um grundvöll þeirra. Stefnan styður kjörna fulltrúa í því að velja með hvaða hætti og á hvaða tímapunkti þeir stunda samráð í stefnumarkandi málum.

Fyrir stjórnsýslu

- Að gera stjórnsýslu Reykjavíkurborgar betur kleift að **undirbúa og framkvæma** samráð í samvinnu við kjörna fulltrúa og íbúa. Stefnan styður við vandaða stjórnsýslu og stuðlar að góðu samstarfi íbúa, kjörinna fulltrúa og þjónustukerfis borgarinnar.

Virkt samspil ofangreindra þátta er lykill að farsælli útkomu í lýðræðislegri borg.

Framtíðarsýn

Reykjavíkurborg skuldbindur sig til þess að styrkja lýðræði í Reykjavíkurborg, **styðja við og stunda** lýðræðisleg vinnubrögð og **greiða götu íbúa** til þess að geta haft áhrif á málefni borgarinnar.

Leiðarljós stefnunnar eru sjö og þau eru eftirfarandi:

- Að **virkja alla** borgarbúa til þátttöku í stefnumótun og ákvarðanatöku.
- Að leggja grunn að **nýjungum** sem geta eft lýðræði í borginni til framtíðar.
- Að **auka traust** á stjórnslu borgarinnar með skýrum og gegnsæjum vinnubrögðum.
- Að **efla gæði** í ákvarðanatöku með því að fá fram og taka tillit til mismunandi sjónarhorna og hagsmuna.
- Að **mæta fólki** þar sem það er með því að tryggja jafnt aðgengi og inngildingu ólíkra hópa að lýðræðislegri þátttöku.
- Að ætíð sé metið við **stærri ákvarðanir** hvaða viðeigandi samráðsferli geti stutt við góða ákvarðanatöku.
- Að **öll stefnumótun** fari í gegnum viðeigandi samráðsferli á öllum stigum.

Meginmarkmið

Lýðræðisstefna Reykjavíkurborgar skiptist í fjögur meginmarkmið. Hvert og eitt þeirra á að stuðla að umbótum og jákvæðum breytingum til þess að leiðarljós stefnunnar verði að veruleika. Meginmarkmiðin lýsa einnig hringrás lýðræðislegra vinnubragða hjá Reykjavíkurborg. Á grunni hvers meginmarkmiðs eru settar áherslur sem kynntar eru í næsta kafla.

Meginmarkmiðin eru eftirfarandi:

- 1. Hlusta** á ólíkar raddir í gegnum fjölbreyttar leiðir.
- 2. Rýna** í skoðanir með hliðsjón af samtali aðila með mismunandi sjónarmið.
- 3. Breyta** þar sem við á með tilliti til rökstuddra sjónarmiða sem auka gæði ákvarðana.
- 4. Miðla** aðgengilegum upplýsingum til borgarbúa á öllum stigum samráðs og þegar ákvörðun liggur fyrir.

Áherslur

Eftirfarandi áherslur lýsa nánar þeim sjónarmiðum sem koma fram í meginmarkmiðum. Á grunni þeirra eru mótuð mælanleg markmið og aðgerðir.

Hlusta

1. **Starfrækja skilvirkar leiðir** fyrir borgarbúa til að hafa áhrif á ákvarðanir með nýstárlegum aðferðum á forsendum þeirra sjálfra.
2. **Tryggja aðgengi** til að stuðla að jafnrétti og inngildingu svo að allir hópar samfélagsins hafi jöfn tækifæri til aðkomu að ákvarðanatöku.
3. **Auka vitund borgarbúa** um ólíkar leiðir sem í boði eru til að koma sjónarmiðum sínum áleiðis.
4. **Skýra mismunandi stig þátttöku**, upplýsa um feril ákvarðanatöku og skapa þannig raunhæfar væntingar.

Rýna

5. **Fjalla um ólík sjónarmið** og efla færni fulltrúa borgarinnar til að nýta niðurstöður samráðs inn í ákvarðanatökufarla þar sem það á við.
6. **Iðka sáttamiðlun** og leitast við að komast að niðurstöðum sem stuðla að sem mestri sátt.
7. **Nýta þekkingu fagfólks** við umbætur á ferlum, vinnslu mála og byggja ákvarðanatöku á gögnum og þekkingu.
8. **Meta árangur** samráðsferla með reglubundnum hætti og draga af þeim lærdóm.

Breyta

9. **Fylgja eftir málefnalegum ábendingum** sem gætu haft jákvæð áhrif á framgang verkefna á vegum borgarinnar.
10. **Auka samstarf um úrbætur** í þjónustu við borgarbúa þvert á svið borgarinnar.
11. **Efla stjórnslu, kjörna fulltrúa og stjórnmalaflokka** í því að byggja vinnu sína á lýðræðislegum vinnubrögðum.
12. **Skapa lýðræðismenningu** þvert á starfsemi borgarinnar með vitund um gagnsemi lýðræðis og samráðs.

Miðla

13. **Auka gagnsæi og efla aðgengi að upplýsingum** innan borgarkerfisins og stuðla að auknu trausti á stjórnslu borgarinnar.
14. **Rekja ákvarðanatöku og stöðu mála** og veita innsýn í hvernig borgarkerfið virkar.
15. **Svara ábendingum** sem berast í samráðsferlum og upplýsa um röksemdir að baki niðurstöðu.
16. **Viðhafa markvissa upplýsingagjöf** og stuðla þannig að almenntri sátt um ákvarðanir.

Yfirlit yfir áherslur stefnunnar

Af hverju og hvernig?

Reykjavíkurborg er stjórnað í samræmi við gildandi lög og reglur um rekstur sveitarfélaga. Samráð við íbúa og réttur þeirra til áhrifa á stjórn sveitarfélags er áskilinn í sveitarstjórnarlögum.

Þar kemur fram að sveitarfélög skuli almennt leitast við að tryggja íbúum sveitarfélagsins og þeim sem njóta þjónustu þess möguleika til að taka þátt í og hafa áhrif á stjórn sveitarfélagsins og undirbúning stefnumótunar.

Með lýðræðisstefnu þessari tekur Reykjavíkurborg fleiri skref og gengur lengra í þá átt að gefa íbúum tækifæri til þess að hafa áhrif á sitt nærsamfélag.

Ákvæði um samráð er að auki að finna í öðrum lögum og reglum er varða aðra málaflokka í íslensku samfélagi og má þar helst nefna:

- Í lögum um leik-, grunn- og framhaldsskóla eru ákvæði um samráð við foreldra og nemendur og um samráð innan viðkomandi skólasamfélags í skólaráðum og skólanefndum sveitarfélaga.
- Í æskulýðslögum er að finna ákvæði um að sveitarstjórnir skuli hlutast til um að stofnuð séu ungmennaráð sem hafi það hlutverk að vera sveitarstjórnunum til ráðgjafar í málefnum ungs fólks í sveitarfélaginu.
- Í lögum um málefni aldraðra er að finna ákvæði um að í hverju sveitarfélagi skuli starfa öldungaráð.
- Í lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga er kveðið á um að samráð skuli haft við notendur félagsþjónustunnar og þannig verði þeir virkir þátttakendur í undirbúningi ákvarðana og stefnumörkunar.
- Í skipulagslögum eru gerðar ríkar kröfur um samráð við íbúa, notendur og hagsmunaaðila við gerð skipulagsáætlana.

Reykjavíkurborg leggur metnað í að sinna lögbundnu samráði með sem allra bestum hætti og hefur fundið því farveg á hverju málavíði eins og við á hverju sinni í samstarfi við viðeigandi hagsmunaaðila.

Sú stefna sem hér er sett fram gerir ráð fyrir að Reykjavíkurborg uppfylli öll ákvæði laga og reglna um samráð og leitist við að formgera það fyrirkomulag enn frekar og setja í samhengi til þess að styðja við lýðræðisleg vinnubrögð innan marka laganna og umfram lögbundnar kröfur.

Helstu leiðir fyrir borgarbúa til þess að eiga í samskiptum við borgina

Reykjavíkurborg hefur byggt upp ýmsar leiðir til þess að eiga samtál og samráð við íbúa og aðra hagsmunaaðila í helstu málum. Hér að neðan er vísað til helstu leiða sem færar eru. Annars vegar eru almennar leiðir sem standa öllum borgarbúum opnar og hins vegar sértækari leiðir fyrir hagaðila málaflokka.

*Upplýsingar um skipun í ráð og nefndir miðast við fyrirkomulag árið 2021.

Almennar leiðir sem eru öllum opnar:

- **Ábendingavefur Reykjavíkurborgar** er á heimasíðu Reykjavíkurborgar þar sem íbúar geta sent ábendingu um hvað sem er. Hvort sem það er eitthvað sem þarf að laga, eitthvað sem mætti betur fara í þjónustu borgarinnar eða annað sem íbúar vilja koma á framfæri. Ábendingavefurinn er alltaf opinn.
- **Betri Reykjavík** er samráðsvefur Reykjavíkurborgar. Vefurinn er notaður til þess að kalla eftir hugmyndum, umsögnum, afstöðu og álitum borgarbúa við hin ýmsu verkefni sem verið er að vinna hverju sinni, ekki síst varðandi stefnumótun.
- **Hverfið mitt** er samráðsverkefni íbúa og stjórnsýslu borgarinnar. Þar gefst íbúum kostur á að hafa áhrif á sitt nánasta umhverfi með því að senda inn hugmyndir að nýjum og smærri verkefnum í öllum hverfum Reykjavíkurborgar sem síðan er kosið um í rafrænni íbúakosningu. Hugmyndasöfnun og kosning í kjölfarið fer fram annað hvert ár.
- **HverfisSKIPULAG Reykjavíkurborgar** er gerð deiliskipulags fyrir gróin hverfi í heild sinni sem gerir þau vistvænni og sjálfbærari og þróar byggðina í takt við breyttar áherslur í samfélaginu. Áhersla er lögð á að færa mótun borgarumhverfisins nær íbúum með auknu gagnsæi og virku samráði.
- **Íbúaráð** eru starfandi í öllum hverfum borgarinnar. Hlutverk íbúaráða er að styrkja tengingu og styttu boðleiðir milli íbúa og stjórnsýslu borgarinnar, stuðla að aukinni upplýsingagjöf til íbúa, styrkja möguleika þeirra til að koma sjónarmiðum sínum á framfæri og vekja athygli á áskorunum innan hverfisins. Íbúaráð eru skipuð sex fulltrúum. Borgarstjórn kys þrjá fulltrúa, einn fulltrúi er skipaður af íbúasamtökum hverfisins, einn fulltrúi er skipaður af foreldrafélögum hverfisins og einn fulltrúi er valinn með slembivali úr hópi íbúa hverfisins.* Íbúaráðin funda að jafnaði einu sinni í mánuði yfir vetrartímann og eru fundirnir öllum opnir.
- **Samskipti við borgarfulltrúa** er hægt að eiga með ýmsu móti. Netföng og tengiliðaupplýsingar er að finna á heimasíðu Reykjavíkurborgar.

- **Vefmiðlar** Reykjavíkurborgar sinna mikilvægu samskiptahlutverki. Heimasíðan reykjavik.is gegnir lykilhlutverki þar sem hægt er að fylgjast með hinum ýmsu kynningum og útsendingum, meðal annars frá borgarstjórnarfundum. Á samfélagsmiðlum Reykjavíkurborgar er einnig að finna mikið af upplýsingum úr daglegu lífi borgarinnar. Borgarvefsjá, Skipulagssjá og Framkvæmdasjá Reykjavíkurborgar eru einnig mjög gagnlegar upplýsingasíður um framkvæmdir og skipulag í hverfum borgarinnar.
- **Þjónustumiðstöðvar Reykjavíkurborgar** hafa það hlutverk að sinna velferðarþjónustu við einstaklinga og fjölskyldur, sérfræðiþjónustu við leik- og grunnskóla, daggæsluráðgjöf, frístundaráðgjöf og forvarnarstarfi auk almennrar upplýsingagjafar um starfsemi Reykjavíkurborgar.
- **Þjónustuver Reykjavíkurborgar** er opið alla virka daga milli kl. 8:30-16:00. Í þjónustuverinu eru veittar upplýsingar um starfsemi og þjónustu Reykjavíkurborgar. Þjónustan er veitt í gegnum síma 411-1111, vefspjall á heimasíðu Reykjavíkurborgar www.reykjavik.is, tölvupóst upplýsingar@reykjavik.is og í þjónustuveri, Borgartúni 12-14.

Sértækar leiðir þar sem fram fer samráð við hagaðila málaflokka:

- **Aðgengis- og samráðsnefnd í málefnum fatlaðs fólks.** Verksvið hennar er að vera borgarstjórn, og nefndum og ráðum Reykjavíkurborgar til ráðgjafar um málefni og hagsmuni fatlaðs fólks. Aðgengis- og samráðsnefnd Reykjavíkurborgar í málefnum fatlaðs fólks er skipuð níu fulltrúum og jafnmörgum til vara. Borgarstjórn kýs þrjá fulltrúa, Öryrkjabandalag Íslands tilnefnir þrjá fulltrúa, Landssamtökin Þroskahjál tilnefna tvo fulltrúa og NPA miðstöðin tilnefnir einn fulltrúa.*
- **Fjölmenningarráð.** Verksvið þess er að vera borgarstjórn og nefndum og ráðum Reykjavíkurborgar til ráðgjafar um málefni og hagsmuni borgarbúa sem eru af erlendum uppruna og hafa annað móðurmál en íslensku. Fjölmenningarráð er skipað fimm fulltrúum. Borgarstjórn tilnefnir tvo fulltrúa og kýs formann ráðsins. Samtök kvenna af erlendum uppruna W.O.M.E.N., Móðurmál, samtök um tvítyngi og Starfsmannafélag Reykjavíkurborgar skipa einn fulltrúa hvert.*
- **Menningar-, íþróttá- og tómstundaráð Reykjavíkurborgar.** Bandalag íslenskra listamanna og Íþróttabandalag Reykjavíkur hafa áheyrnarfulltrúa á fundum menningar-, íþróttá- og tómstundaráðs sem hafa málfrelsi og tillögurétt.

- **Ofbeldisvarnarnefnd.** Ofbeldisvarnarnefnd Reykjavíkurborgar starfar í umboði borgarráðs og skal vera borgarstjórn og nefndum og ráðum Reykjavíkurborgar til ráðgjafar um aðgerðir og viðbrögð við ofbeldi í samfélaginu. Nefndin skal stuðla að hvers konar upplýsingagjöf og samstarfi Reykjavíkurborgar við hagsmunasamtök, móta stefnu og gera tillögur til borgarráðs sem varða verksvið þess. Ofbeldisvarnarnefnd er vettvangur samráðs borgarfulltrúa, sérfræðinga og framkvæmdaraðila á sviði ofbeldisvarna og er virkur þátttakandi í allri stefnumörkun málaflokksins. Nefndin er skipuð sjö fulltrúum. Borgarstjórn kýs þrjá fulltrúa, Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu tilnefnir einn fulltrúa, Stígamót tilnefna einn fulltrúa, Samtök um kvennaathvarf tilnefna einn fulltrúa og Embætti landlæknis tilnefnir einn fulltrúa.*
- **Skóla- og frístundaráð.** Fulltrúar nemenda, foreldra, kennara, skólastarfsfólks, skólastjórnenda og stjórnendur frístundamiðstöðva eru áheyrnarfulltrúar á fundum skóla- og frístundaráðs með málfrelsi og tillögurétt.*
- **Skólaráð.** Í lögum um grunnskóla segir að við grunnskóla skuli starfa skólaráð. Hlutverk skólaráða er að vera samráðsvettvangur skólastjóra og skólasamfélags um skóla- og frístundastarf í viðkomandi skóla. Sæti í skólaráði eiga fulltrúar kennara og annars starfsfólks auk fulltrúa nemenda, foreldra og grenndarsamfélagsins.* Skólastjóri stýrir starfi skólaráðs.
- **Ungmennaráð, Reykjavíkurráð ungmenna og nemendafélög grunnskólanna.** Í æskulýðslögum er fjallað um að sveitarfélög hafi starfandi æskulýðsnefndir eða sambærilegar nefndir samkvæmt ákvörðun sveitarstjórnar. Sex ungmennaráð eru að störfum í Reykjavíkurborg. Þau eru opin öllum áhugasömum ungmendum á aldrinum 13-16 ára, sem vilja taka þátt í störfum þeirra. Ungmennaráðin hafa með sér samráðs- og samstarfsvettvang; Reykjavíkurráð ungmenna. Tveir til fjórir fulltrúar hvers ungmennaráðs eiga sæti í Reykjavíkurráði ungmenna. Reykjavíkurráðið tilnefnir áheyrnarfulltrúa sem sitja alla fundi skóla- og frístundaráðs. Ungmennaráð hafa það hlutverk að vera sveitarstjórnunum til ráðgjafar í málefnum ungs fólks í sveitarfélaginu og gefur unglingum tækifæri til að láta í sér heyra og vinna að málefnum ungs fólks. Reykjavíkurráð ungmenna fundar árlega með borgarstjórn Reykjavíkur. Nemendur grunnskóla velja fulltrúa í nemendafélög sem svo velja sér fulltrúa í skólaráð.*

- **Öldungaráð.** Öldungaráð Reykjavíkurborgar starfar í umboði borgarráðs. Öldungaráð Reykjavíkurborgar fer með verkefni samkvæmt lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga þar sem fjallað er um þjónustu við aldraða og framkvæmd og þróun öldrunarmála. Öldungaráðið fer einnig með verkefni samkvæmt ákvæðum laga um málefni aldraðra. Verksvið ráðsins er að vera borgarstjórn, nefndum og ráðum Reykjavíkurborgar til ráðgjafar um málefni og hagsmuni borgarbúa sem eru 67 ára og eldri. Öldungaráðið er skipað níu fulltrúum. Borgarstjórn kýs þrjá fulltrúa í ráðið, Félag eldri borgara tilnefnir þrjá fulltrúa, Samtök aldraðra tilnefna einn fulltrúa, Korpúlfar, samtök eldri borgara í Grafarvogi tilnefna einn fulltrúa, auk þess sem Heilsugæsla höfuðborgarsvæðisins tilnefnir einn fulltrúa.*

Auk þess eiga áheyrnarfulltrúar hagsmunahópa sæti í hinum ýmsu ráðum og nefndum Reykjavíkurborgar og í einhverjum tilfellum í fag- og starfshópum í stefnumótunarvinnu innan borgarinnar.

Ábyrgð og framfylgd stefnu

Mannréttinda-, nýsköpunar- og lýðræðisráð ber ábyrgð á lýðræðisstefnu Reykjavíkurborgar. Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa vinnur að markmiðum þeim sem koma fram í stefnunni og gegnir leiðbeinandi hlutverki. Skrifstofan heldur utan um aðgerðaráætlun stefnunnar og fylgir henni eftir, í samstarfi við svið og skrifstofur borgarinnar. Á skrifstofunni starfar sérfræðingur í lýðræðismálum sem sinnir daglegum verkefnum er tengjast stefnunni, sinnir fræðslu henni tengdri og er kjörnum fulltrúum og stjórnarsýslunni til ráðgjafar.

Aðgerðaáætlun með lýðræðisstefnu Reykjavíkurborgar

2021-2024

Eftirfarandi aðgerðir hafa verið valdar til að styðja við framgang stefnunnar næstu þrjú ár og eru þær á ábyrgð mismunandi fagsviða eða skrifstofa borgarinnar en mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa heldur utan um innleiðingu. Aðgerðir verði endurskoðar reglulega og undir lok árs 2024 verði tilbúin til afgreiðslu ný heildstæð aðgerðaáætlun sem byggir á meginmarkmiðum og áherslum lýðræðisstefnunnar.

1. Lýðræðisáttaviti Reykjavíkurborgar

Aðgerð: Mótaður verði lýðræðisáttaviti og birtur á aðgengilegan hátt sem nýtist sem stuðningur við samráð og vegvísir fyrir íbúa. Lýðræðisáttavittinn verði mikilvægt verkfæri við upplýsingamiðlun og fræðslu gagnvart íbúum, stjórnarsýslu og kjörnum fulltrúum. Um er að ræða verkfæri sem sýni fram á valkosti fyrir samráðsleiðir og hvernig þær virka þannig að hægt verði að velja réttar leiðir sem henta hverju málefni fyrir sig. Lýðræðisáttaviti verði innleiddur í verkferla borgarinnar ásamt lýðræðisgátlista þannig að ákvörðun um samráðsferla sé ætíð hluti af stefnumótun og stærri ákvörðunum.

Markmið: Aukið gegnsæi um leiðir til áhrifa fyrir íbúa auk stuðnings við starfsfólk og kjörna fulltrúa sem valdeflir og eykur öryggi í kringum samráð. Með þessu verði vinnubrögð um samráð enn markvissari og samræmdari sem sé til þess fallið að auka samráð og gæði þess almennt.

Ábyrgð: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa

2. Úttekt á samráðsferlum

Aðgerð: Gerð verði úttekt á núverandi fyrirkomulagi samráðs við stefnumótun og ákvarðanatöku hjá Reykjavíkurborg.

Markmið: Að samráð við íbúa, hagaðila og samráðsnefndir verði ætíð hluti af stefnumótun og stærri ákvörðunum.

Ábyrgð: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa í samstarfi við skrifstofu borgarstjóra og borgarritara.

3. Útgáfa á námsefni um samfélagsþátttöku

Aðgerð: Útgáfa á námsefni sem fjallar um mikilvægi þess að vera virkur í samfélagi ásamt yfirferð yfir hin ýmsu tækifæri til þátttöku. Efnið yrði hugsað sem námsefni fyrir unglíngastig grunnskóla sem mögulegt verður að staðfæra og þýða á önnur tungumál. Þýdd og aðlöguð útgáfa námsefnisins gæti verið gagnlegur inngangur fyrir þau sem eru að kynna íslenskri samfélagsgerð en tala ekki íslensku.

Markmið: Ná til og fræða hópa sem rannsóknir sýna að taka síður þátt í lýðræðislegum ferlum.

Ábyrgð: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa í samstarfi við skóla- og frístundasvið

4. Útgáfa á fræðslumyndböndum um leiðir til lýðræðislegrar þátttöku

Aðgerð: Útgáfa á myndböndum þar sem leitast verður við að kynna lýðræði og leiðir til þátttöku á myndrænan og aðgengilegan hátt til að birta á samfélagsmiðlum og ýmsum vefsíðum. Einnig verði hægt að bæta við útgáfum á fleiri tungumálum eftir því sem þurfa þykir.

Markmið: Ná til og fræða hópa sem rannsóknir sýna að taka síður þátt í lýðræðislegum ferlum.

Ábyrgð: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa í samstarfi við samskiptateymi Reykjavíkurborgar

5. Borgaræping

Aðgerð: Haldin verði borgaræping að jafnaði árlega þar sem borgarbúar hafa tækifæri til að eiga samtál við borgarfulltrúa um mismunandi málaflokka.

Markmið: Að íbúar hafi beinni tengsl við borgarstjórn og tækifæri til þess að eiga samtál við kjörna fulltrúa um það sem skiptir þá máli.

Ábyrgð: Skrifstofa borgarstjórnar og mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa í samstarfi við samskiptateymi

Tengist mælanlegu markmiði 7

6. Lýðræðishátíð unga fólksins

Aðgerð: Samstarf um og þátttaka í lýðræðishátíð unga fólksins á hverju ári. Kennurum og nemendum boðið að taka þátt í lýðræðishátíð þar sem fram fer fræðsla um samfélagsþátttöku og víðtækt samtal um samfélagsmál og lýðræði.

Markmið: Auka áhuga ungs fólks á samfélagsþátttöku og kynna fyrir ungu fólki tækifæri til þátttöku sem eru til staðar í íslensku samfélagi.

Ábyrgð: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa í samstarfi við skóla- og frístundasvið.

7. Íbúadómnefnd

Aðgerð: Þróa aðferð til sáttamiðlunar. Tilraunaverkefni um ráðgefandi íbúadómnefnd þar sem leitað yrði til háskólasamfélagsins um samstarf við útfærslu aðferðarinnar. Mótuð verði gagnsæ umgjörð til samþykktar um hvenær aðferðin eigi við, hvenær ekki og hvað þurfi til. Árangur verði metinn að tilraunaverkefninu loknu.

Markmið: Upplýsa og fræða um ólík sjónarmið og ná fram samtali milli ólíkra sjónarmiða um álitamál í samfélaginu með það að markmiði að finna farsæla niðurstöður í ágreiningsmálum.

Ábyrgð: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa í samstarfi við skrifstofu borgarstjórnar

8. Borgarkannanir

Aðgerð: Þróa borgarkönnun til að auka aðkomu íbúa að stefnumótun í veigamiklum málum sem varða almannahag. Aðferðin yrði notuð til að kalla eftir afstöðu borgarbúa annaðhvort eftir hópum, sem heild eða innan hverfa borgarinnar til hinna ýmsu mála. Leitað verður til háskólasamfélagsins um samstarf um verkefnið og mótuð gegnsæ umgjörð. Um er að ræða þróunarverkefni og sérstaklega yrði horft til þess að nota stafrænar leiðir.

Markmið: Bæta gæði ákvarðanatöku og auka sátt um ákvarðanatöku. Fá fram vísbendingar um vilja borgarbúa, eftir svæðum og hópum.

Ábyrgð: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa í samstarfi við þjónustu- og nýsköpunarsvið ásamt skrifstofu borgarstjóra- og borgarritara

9. Þátttaka í Hverfið mitt

Aðgerð: Unnið verði með skólum, ungmennaráðum, notendaráðum, þjónustumiðstöðvum og félagsmiðstöðvum eldri borgara að aukinni þátttöku í Hverfið mitt.

Markmið: Auka þátttöku í Hverfið mitt.

Ábyrgð: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa í samstarfi við þjónustumiðstöðvar, grunnskóla Reykjavíkur og frístundamiðstöðvar

Tengist mælanlegum markmiðum 2 og 3

10. Íbúaráð Reykjavíkurborgar

Aðgerð: Unnið verði að því að kynna íbúaráðin og starfsemi þeirra enn frekar fyrir borgarbúum. Upplýsingar um hverjir sitja í hverju ráði, hver fundartími þess er og fundarstaður, verði gerðar aðgengilegri á vef borgarinnar. Auk þess verði tengiliðaupplýsingar aðgengilegar, dagskrár funda, fundargögn, fundargerðir og upptökur fundanna að finna á sama stað með skýrum fyrirmælum um hvernig sé hægt að koma málum á dagskrá. Mælt verði í þjónustukönnun borgarinnar hvort vitneskja borgarbúa um tilvist íbúaráða aukist milli ára og hvernig þátttaka í og ánægja íbúa með íbúaráðin þróast.

Markmið: Efla íbúaráðin sem samráðsvettvang í hverfum um borgarmálefni.

Ábyrgð: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa og samskiptasvið

Tengist mælanlegum markmiðum 8 -10

11. Ábendingavefur Reykjavíkurborgar

Aðgerð: Unnið verði að því að kynna ábendingavefinn fyrir borgarbúum sem öflugan farveg fyrir íbúa til þess að koma á framfæri ábendingum um það sem betur má fara í þjónustu borgarinnar. Einnig verði unnið að því að bæta skilvirkni vefsins og auka ánægju notenda.

Markmið: Að ábendingavefurinn sé árangursrík aðferð fyrir borgarbúa til þess að koma ábendingum á framfæri til Reykjavíkurborgar.

Ábyrgð: Þjónustuver Reykjavíkurborgar

Tengist mælanlegum markmiðum 19 -22

12. Opín fjármál Reykjavíkurborgar

Aðgerð: Unnið verði að frekari þróun á opnu bókhaldi, birtingu fjárhagslegra upplýsinga og lykiltalna úr rekstri. Með þeim hætti verður óskum íbúa og fyrirtækja um gott aðgengi að upplýsingum um rekstur og fjárhag Reykjavíkurborgar mætt. Áfram verður lögð áhersla á myndræna framsetningu gagna og unnið að því að gera hana enn skýrari. Með því móti verður áherslan sett á auðlesió tungumál í framsetningu á fjármálum Reykjavíkurborgar. Leitað verði leiða til að upplýsingar verði uppfærðar nær rauntíma og gengið lengra en nú er í að veita upplýsingar um einstaka útgjaldaliði.

Markmið: Aukið gegnsæi í fjármálum og þekking á skiptingu og nýtingu fjármuna.

Ábyrgð: Fjármála- og áhættustýringarsvið í samstarfi við þjónustu- og nýsköpunarsvið ásamt skrifstofu borgarstjóra og borgarritara

13. Þróun á mælaborði borgarbúa

Aðgerð: Unnið verði að frekari þróun á birtingu nytsamlegra upplýsinga um starfsemi borgarinnar og þær gerðar aðgengilegar í mælaborði borgarbúa. Áhersla verði lögð á sjálfvirkni og rauntímaupplýsingar sem nýtast íbúum og fyrirtækjum borgarinnar og leitað eftir áhuga þeirra í þeim efnum. Þá verði áhersla á þróun og birtingu lykiltalna og mælikvarða úr starfseminni, m.a. með hliðsjón af innleiðingu borgarinnar á samræmdum ISO stöðlum fyrir sjálfbærar borgir í samvinnu við WCCD. Auk þess verði unnið í aðgengilegri framsetningu.

Markmið: Aukin upplýsingagjöf um starfsemi borgarinnar.

Ábyrgð: Fjármála- og áhættustýringarsvið í samstarfi við þjónustu- og nýsköpunarsvið ásamt samskiptateymi

14. Lýðræði á vinnustöðum borgarinnar

Aðgerð: Unnið verði að aukinni lýðræðislegri þátttöku starfsmanna í ákvarðanatöku um mótnun vinnuumhverfis og starfsaðferða á starfsstöðum borgarinnar. Kannað verði hvort starfsfólk Reykjavíkurborgar upplifi sig hafa áhrif á sitt nánasta vinnuumhverfi með spurningu í könnun meðal starfsfólks. Einnig verði skoðað hversu stór hluti starfsstaða borgarinnar hefur sett sér mælanleg markmið og uppfærir reglulega aðgerðaráætlun í samtali stjórnenda og starfsfólks út frá leiðarljósum mannauðsstefnunnar í samræmi við niðurstöður kannanna.

Markmið: Auka lýðræði í vinnuumhverfi starfsstaða borgarinnar.

Ábyrgð: Mannauðs- og starfsumhverfissvið

Tengist mælanlegum markmiðum 17 og 18

15. Aðgengilegra samráð í skipulagsmálum

Aðgerð: Taka í notkun hönnunartól á netinu til þess að bjóða upp á myndrænar lausnir við samráð í skipulagsmálum.

Markmið: Aukið og aðgengilegra samráð í skipulagsmálum Reykjavíkurborgar.

Ábyrgð: Umhverfis- og skipulagssvið

16. Bætt upplýsingagjöf vegna framkvæmda og skipulagsbreytinga

Aðgerð: Ferlar uppfærðir og rafrænar tilkynningar innleiddar vegna fyrirhugaðra framkvæmda og skipulagsbreytinga í nærumhverfi.

Markmið: Betri yfirsýn íbúa, aukin tækifæri íbúa til að hafa áhrif á sitt nærumhverfi og aukin sátt um framkvæmdir og skipulagsbreytingar

Ábyrgð: Umhverfis- og skipulagssvið í samstarfi við samskiptateymi

17. Samræma og einfalda viðmót íbúa þegar kemur að lýðræði og samráði

Aðgerð: Hanna einfalt og aðgengilegt viðmót vegna samráðs og þátttöku íbúa. Borgin noti eina samráðsgátt og samræmt ferli fyrir allt samráð um stefnumótun og stærri ákvarðanir. Endurskoða þjónustuferla að baki gáttunum, einfalda viðmót, auka skilvirkni og samhæfingu.

Markmið: Einfalda ásýnd og viðmót lýðræðisgátta til að auðvelda íbúum þátttöku með einfaldri leið inn í kerfið, notendamiðaðri þjónustu og aukinni skilvirkni.

Ábyrgð: Starfshópur skipaður fulltrúum mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu, þjónustu- og nýsköpunarsviðs ásamt umhverfis- og skipulagssviðs

18. Gagnsjá Reykjavíkur

Aðgerð: Þróa og innleiða Gagnsjá sem mun auka gagnsæi í stjórnkerfi Reykjavíkurborgar. Með Gagnsjá stígi borgin skref til enn ítarlegri upplýsingamiðlunar við íbúa borgarinnar. Þar verði meðal annars á einfaldan hátt hægt að sjá stöðu mála og yfirlit yfir mál ásamt fylgigögnum og tengingu við skyld mál. Gögn verði véllæsileg og þannig auðvelt að finna efni þeirra í leitarvélum.

Markmið: Auka gagnsæi með því að bæta aðgengi íbúa að upplýsingum úr stjórnsýslu Reykjavíkurborgar. Íbúar, kjörnir fulltrúar og starfsfólk geti með einföldum hætti nálgast yfirlit yfir mál sem eru í vinnslu og séð feril þeirra í gegnum stjórnkerfið. Gagnsjá mun bjóða upp á betri yfirsýn og rekjanleika mála.

Ábyrgð: Þjónustu- og nýsköpunarsvið í samstarfi við samskiptateymi

19. Lýðræði í skóla- og frístundastarfi

Aðgerð: Sett verði saman áætlun yfir verkefni sem auka lýðræðislega virkni, efla lýðræðisvitund og gagnrýna hugsun barna og ungmenna í skóla- og frístundastarfi. Áhersla verður lögð á að nemendur eigi fulltrúa í öllum skólaráðum, að það séu virk nemendafélög í öllum grunnskólum og nemendabing haldin reglulega. Einnig er stefnt að því að fjölga barnaráðum í frístundaheimilum og auka enn frekar samstarf unglingaráða og nemendafélaga. Samhliða verði unnið að því að auka þekkingu barna á Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna. Ennfremur er stefnt að því á skóla- og frístundasviði að fjölga Réttindaskólum og Réttindafrístund í samræmi við hugmyndafræði Unicef.

Markmið: Aukin lýðræðisleg virkni og lýðræðisvitund nemenda í skóla- og frístundastarfi og að þau fái til þess viðeigandi stuðning og fræðslu.

Ábyrgð: Skóla- og frístundasvið

Tengist mælanlegum markmiðum 11-16

20. Skólahópar í Ráðhúsið

Aðgerð: Skoðaðar verði leiðir til að taka á mótí nemendahópum í ráðhús Reykjavíkur með svipuðum hætti og gert er á Alþingi. Nemendur gætu þannig heimsótt Ráðhúsið með kennurum sínum, setið nefndarfundir, talað fyrir tillögum og kosið um þær.

Markmið: Auka þekkingu barna á lýðræði og stjórnsýslu og gefa þeim tækifæri til þess að kynnast því betur hvernig Reykjavíkurborg er stjórnað.

Ábyrgð: Skrifstofa borgarstjórnar í samstarfi við mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu

21. Ungmennaráð í Reykjavík

Aðgerð: Kannað verður meðal ungmenna í grunnskólum Reykjavíkur hvaða skoðun þau hafa á fyrirkomulagi ungmennaráða Reykjavíkur. Leitað verður til hins almenna nemanda, til fulltrúa í stjórnunemendafélaga (nemendaráða) grunnskólanna, ungmennaráðum borgarinnar og fulltrúa í Reykjavíkurráði ungmenna. Í framhaldinu verða settar fram tillögur til breytinga og úrbóta ef ástæða verður til.

Markmið: Efla samráð við ungmenni í borginni og þróa áfram lýðræðislegt starf Reykjavíkurráðs ungmenna og ungmennaráðanna í takt við þarfir og óskir ungmenna í borginni til að stuðla að því að sjónarmið ungmenna liggi fyrir við ákvarðanatöku í borginni.

Ábyrgð: Skóla- og frístundasvið Reykjavíkurborgar í samstarfi við mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu

Mælanleg markmið lýðræðisstefnu Reykjavíkurborgar

2021-2024

Eftirfarandi markmið gera okkur kleift að fylgjast með árangri og framgangi stefnu og aðgerða. Markmiðin miða að framgangi stefnunnar næstu þrjú ár og eru þær á ábyrgð mismunandi fagsviða og skrifstofa borgarinnar en mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa heldur utan um innleiðingu.

	Mælanleg markmið	Ábyrgð	Staða	Æskileg staða í árslok 2024	Uppruni mælinga
1.	Kosningabátttaka í Hverfið mitt	MAR*	12,55% (2019)	14,5%	Innskráning í Hverfið mitt
2.	Kosningabátttaka 15-25 ára í Hverfið mitt	MAR*	Ný mæling	Aukning milli ára	Innskráning í Hverfið mitt
3.	Kosningabátttaka 61 árs og eldri í Hverfið mitt	MAR*	6,8	8,5%	Innskráning í Hverfið mitt
4.	Ánægja hugmyndahöfunda með samstarf, eftirfylgni og upplýsingagjöf í tengslum við Hverfið mitt	MAR*	Ný mæling	Aukning milli ára	Viðhorfskönnun til hugmyndahöfunda

5.	Fjöldi íbúa sem hafa einhverja reynslu af íbúasamráði sl. 3 ár	MAR*	46,5% (2017)	55%	Þjónustukönnun Reykjavíkurborgar
6.	Fjöldi fólks sem farið hefur á íbúafund	MAR*	13,9% (2017)	17%	Þjónustukönnun RVK
7.	Ánægja þátttakenda með íbúáþing	MAR*	Ný mæling	Aukning milli ára	Könnun í lok hvers fundar
8.	Vitneskja borgarbúa um tilvist íbúaráða	MAR*	Ný mæling	Aukning milli ára	Þjónustukönnun
9.	Þátttaka íbúa í starfsemi íbúaráðsins í sínu hverfi (mætt / fylgst með streymi / innsend mál)	MAR*	Ný mæling	Aukning milli ára	Þjónustukönnun
10.	Ánægja íbúa sem hafa tekið þátt með íbúaráð	MAR*	Ný mæling	Aukning milli ára	Þjónustukönnun
11.	Nemendur eigi fulltrúa í öllum skólaráðum	SFS*	95%	100%	Spurningavagn stjórnenda SFS*
12.	Nemendafélög séu virk í öllum grunnskólum	SFS*	Ný mæling	Aukning milli ára	Spurningavagn stjórnenda SFS*

13.	Nemendaping eru haldin reglulega	SFS*	Ný mæling	Aukning milli ára	Spurningavagn stjórnenda SFS*
14.	Fjölga barnaráðum í frístundaheimilum	SFS*	36%	75%	Spurningavagn stjórnenda SFS*
15.	Auka þekkingu barna á Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna	SFS*	52%	75%	Rannsóknir og greining
16.	Fjölga Réttindaskólum og Réttindafrístund Unicef (161 starfsstöð)	SFS*	27 ferli lokið eða ferli hafið	36 ferli lokið	Samantekt SFS*
17.	Hlutfall starfsfólks Reykjavíkurborgar sem upplifir að það geti haft áhrif á starfsumhverfi sitt	MOS*	Ný mæling	Aukning milli ára	Könnun meðal starfsfólks
18.	Hlutfall starfsstaða sem sett hafa mælanleg markmið og aðgerðaráætlun	MOS*	Ný mæling	Aukning milli ára	Könnun meðal starfsfólks
19.	Ábendingavefur - Svarhlutfall innan 48 klst	ÞON*	Ný mæling	Aukning milli ára	Samantekin gögn mánaðarlega úr ábendingavef

20.	Ánægja íbúa með ferlið við úrlausnir erinda í ábendingavefinn	ÞON*	Ný mæling	Aukning milli ára	Eftirfylgnikönnun við notendur
21.	Ánægja íbúa með niðurstöðu við úrlausnir erinda í ábendingavef	ÞON*	Ný mæling	Aukning milli ára	Eftirfylgnikönnun við notendur
22.	Hlutfall borgarbúa sem þekkir ábendingavefinn	ÞON*	Ný mæling	Aukning milli ára	Þjónustukönnun Reykjavíkurborgar

Þjónustu- og nýsköpunarsvið

*MAR – Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa

*SFS – Skóla- og frístundasvið

*MOS – Mannauðs- og starfsumhverfissvið

ERINDISBRÉF

Stýrihóps um mótun lýðræðisstefnu Reykjavíkurborgar

Ábyrgðarmaður:

Dóra Björt Guðjónsdóttir, formaður mannréttinda-, nýsköpunar- og lýðræðisráðs.

Hlutverk stýrihóps:

Stýrihópurinn hefur það hlutverk að móta nýja stefnu í lýðræðismálum með það að markmiði að efla samráð við borgarbúa og formgera enn frekar möguleika þeirra til áhrifa á stjórnkerfi Reykjavíkurborgar. Lýðræðisstefnan á að vera leiðarljós bæði fyrir íbúa borgarinnar og stjórnkerfið um það með hvaða hætti íbúar koma að ákvarðanatöku í verkefnum Reykjavíkurborgar.

Helstu verkefni:

- Að gera tillögu að heildstæðri stefnu í lýðræðismálum með áherslu á samráð við borgarbúa. Markmið lýðræðisstefnu er fyrst og fremst að leggja grunninn að skýrri og gagnsærrri umgjörð íbúalýðræðis innan Reykjavíkurborgar.
- Að móta vegvísi við íbúalýðræði.
- Að horfa til þeirrar upplýsinga sem þegar hefur verið aflað og vinna áfram úr drögum að lýðræðisstefnu dags. 23. apríl 2018.
- Að hafa víðtækt samráð við hagsmunahópa.

Stýrihópurinn skipa:

Dóra Björt Guðjónsdóttir, ábyrgðarmaður
Ásgerður Jóna Flosadóttir
Daníel Örn Arnarson
Diljá Ámundadóttir Zoega
Skúli Helgason
Örn Þórðarson

Starfsmaður:

Starfsmaður mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu.

Til ráðgjafar og samstarfs:

Starfsfólk Reykjavíkurborgar.

Starfstímabil:

Niðurstöður stýrihópsins verða lagðar fyrir mannréttinda-, nýsköpunar- og lýðræðisráð 1. maí 2021.